

бюджету, має стимулювати підприємців зменшувати шкоду своєї діяльності, а це, у свою чергу, має зменшити необхідність у державних видатках.

В Україні найбільш проблемними напрямками фінансування є охорона вод та поводження з відходами. Ці напрями складають близько 80% у структурі видатків, але їх ефективність практично нульова. Це можна пояснити тим, що ці видатки переважно поточні, а отже, спрямовані на тимчасові заходи, які не покращують загальну ефективність природоохоронних заходів та не створюють потужностей, які мали б застосовуватися промисловістю для зменшення використання природних факторів у виробництві, зменшення кількості утворених відходів, очищення використаної води, переробки ресурсів для їх повторного використання, утилізації відходів таким чином, щоб це якомога менше шкодило природі.

На даний момент Україні варто переглянути структуру видатків, а саме: збільшити частку капітальних видатків у загальному обсязі, поступово скорочуючи поточні; розробити конкретні екологічні програми та сформувати відповідні фонди, до яких пропорційно розподіляти видатки; звернути увагу на видатки на очищення атмосферного повітря від забруднюючих викидів – саме це є основною загрозою для здоров'я людини.

Список використаних джерел

1. Веклич О. О. Сучасні тенденції фінансового забезпечення природоохоронної діяльності в Україні / О. О. Веклич // Фінанси України. - 2009. - № 11. - С. 20-34.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Офіційний портал Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>.

ТОМІЛІНА М.С.
Студентка 2 р.н., НаУКМА

КРЕДИТНЕ РАЦІОНУВАННЯ В УМОВАХ НЕДОСКОНАЛОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Кредитне раціонування являє собою ситуацію, за якої кредитні установи обмежують видачу грошей фізичним або юридичним особам або взагалі відмовляють надавати свої послуги у зв'язку з оцінкою кредитоспроможності позичальника та його боргового тягаря [1]. Такі економісти як Бестер та Хельвіг у своїй роботі «Моральний ризик та кредитне раціонування» говорили, що про раціонування говорять тільки в тому випадку, якщо можливий позичальник не отримує кредит навіть за тієї умови, що спроможний заплатити даний або навіть більший відсоток, який встановлюється кредитором. Вчені стверджують, що на практиці їх теорія дійсно працює і є навіть доволі поширеним явищем. Деякі позичальникам надають кредитні лінії з фіксованою обмеженістю по заборгованості, яку не можна перевищити за будь-яких умов.

Деяким потенційним позичальника, як зазначалося раніше, взагалі відмовляють в кредитуванні. Науковці стверджують, що це явище являє собою щось більше, ніж просто тимчасовий наслідок проблем, які пов'язані з корекцією короткочасної нерівності. Вважається, що насправді це вже закладено в саму природу кредитного ринку [1].

Стігліц та Вайс у своїй дослідженнях припускають, що основним принципом економіки є ринкова рівність, яка несе в собі те, що пропозиція повинна дорівнювати попиту. Всім відомо, що за умови, якщо попит перевищує пропозицію, то ціни зростатимуть, щоб зменшити попит та/або збільшення пропозиції над попитом та тепер буде досягнуто нової рівноважної ціни. За цієї умови, якщо ціни виконують свою справу, то раціонування не повинно існувати, але насправді все відбувається у зворотному порядку. Здається, що воно несе надлишок попиту для позикових коштів [2, с. 393].

Один із способів пояснення проявлення такого явища є асоціація його з коротко- та довготермінованою нерівністю на ринку. Якщо розглядати короткостроковий період, то варто сказати, що в ньому спостерігається тимчасова нерівність. За тієї умови, що економіка країни зазнала екзогенного шоку, ціни на капітал, а саме процентні ставки, стали більш стійкими, тому в цьому випадку спостерігається перехідний період, за якого відбувається раціонування кредиту. З іншого боку, кредитне раціонування у довгостроковому періоді пояснюється за рахунок стимулів держави, а саме лихварських законів.

Банки, які видають кредити, стурбовані щодо процентної ставки, яку вони отримують від позики та її ризикованості. До того ж, процентна ставка, яку банк виставляє, може сама ж впливати на ризикованість кредитних фондів або на ділення потенційних позичальників або впливати на їхні дії. Обидва з цих ефектів впливають із залишкової недосконалої інформації, яка присутня на ринках позик після того, як банки зробили оцінку заявам на отримання кредиту.

Умова пасивного відбору процентної ставки є наслідком того, що різні позичальники мають відмінні ймовірності у виплаті власних кредитів. Очікуване повернення позики, насамперед, залежить від ймовірності виплати. Саме через це банку краще бути співпрацювати з тими особами, які більш здатні повертати кошти, які були взяті в кредит. Зауважимо, що в дійсності процес кредитування та визначення кредитоспроможності позичальника є доволі складним. і тому банк змушений використовувати різні засоби відбору. Одним із методів є визначення рівня процентної ставки, яку позичальник сплачуватиме. Звідси роблять висновок, що якщо ті, хто готові платити високі процентні ставки в більшій мірі схильні до гірших ризиків; вони готові позичати за такою процентною ставкою, бо вважають, що ймовірність сплати кредиту є низькою. В цей же час банк, слідуючи такій тактиці, зменшує свої доходи.

Варто також зазначити, що у світі, де існує повна та безкоштовна інформація, банк зміг би чітко передбачити усі можливі дії позичальника, які б обов'язково мали б вплив на повернення боргу. Хоча, банк не має такої можливості як контролювати всі дії позичальника, проте він може сподіватися

на вкладання договору, який включатиме в себе терміни сплати та інші пункти, як б стимулювали позичальника до дій, які були б в інтересах установи, так само як привертати увагу менш ризикованих позичальників.

Проте не варто забувати, що процентна ставка - це не єдина головна частина укладеного контракту, яка відіграє важливу роль. Також, беззаперечну роль відіграють сума позики, сума застави або частина заставленого майна, яка потребується банком для претендентів, що також може вплинути на їхню поведінку та розподіл позичальників [2, с. 394].

Таким чином, існує два варіанти раціонування кредиту: відмова від надання кредиту навіть під високу процентну ставку, а також надання кредиту в меншому за розміром, ніж потрібно позичальнику. Відповідно, негативними наслідками для реального сектора економіки можуть стати проблема дефіциту коштів, відмова від довгострокових інвестицій, і як наслідок, уповільнення виробничих процесів. Для вирішення проблем, пов'язаних з кредитним раціонуванням, необхідним є комплексне використання різних інструментів кредитної політики на всіх рівнях фінансової системи.

Список використаних джерел

1. Bester, H. and M. Hellwig. (1987). Moral hazard and credit rationing: an overview of the issues. In *Agency Theory, Information, and Incentives* (ed. G. Bamberg and K. Spremann). Heidelberg: Springer.
2. Stiglitz, J. and A. Weiss. (1981). Credit rationing in markets with imperfect information. *American Economic Review* 71:393–410.
3. Прімерова, О. К. (2009). Розвиток банківської системи України в умовах фінансової глобалізації. К.: КНУ ім. Т. Шевченка.

ТИМОШЕНКО О.В.

Професор кафедри міжнародних відносин, КНУКіМ

СИСТЕМНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

Сучасні умови економіки України характеризуються кризовими явищами, що супроводжуються значним спадом промисловості, процесами стагнації, військово-політичною нестабільністю, зубожінням населення, зниженням конкурентоспроможності реального сектору, диктатом з боку міжнародних кредиторів, технологічною відсталістю, сировинною зорієнтованістю експорту продукції, корумпованістю влади в Україні.

Саме тому все більшої актуальності набувають проблеми формування основних пріоритетів соціально-економічного розвитку України як стратегічного орієнтиру виходу з кризи.

Розмірковуючи над природою, наслідками, варіаціями, тенденціями поширення проблем економічного розвитку України, пропонуємо більш детально розглянути головні ризики і загрози, які перешкоджають розвитку економічній